

Ana Schnabl
SEPTEMBER

Never say goodbye to my part of your life.

Let me live.

Kate Bush

1. del

žgečkanje v ušesu. je to pero? so to lasje?
hej, hej, šepetanje, zbudi se. je to njen glas?
seveda je.

kaj, razlepim ustnice, šit, kaj pa je? a sem zaspala?
nisi, ne. ne skrbi, odvrne. ti samo vstani in pridi
malo z mano, reče in me povleče za roko, ki mi počiva
nad rjuho. iznenada se znajdem na nogah in, nehote,
odprem oči. skozi razlito sivo in črno in belo opazim,
da je gola. da sem zdaj gola tudi sama. noč je za april
nenavadno zatohla in vroča, v snu naju je slekla.
s kupa sveže opranih oblek, ki tičijo v lavorju ob postelji,
snamem dve majici. eno ji pomolim.

ne rabim, zamahne z dlanjo. pridi, mi oblačili iztrga
iz rok in ju zabriše v kot.

goli mi je pred njo še zmeraj nerodno, a ji vseeno sledim.

če je zunaj še mrak, ga noter ni več, saj spotoma
prižiga luči. ko prižge najmočnejšo, tisto, ki nizko visi
nad jedilno mizo, izgubi svojo obliko, barvo, obris.
evelin, že hočem reči, evelin, kam si pa šla, vendar jo
v tistem zopet zagledam – ravno seda za mizo in me
prosi, naj sedem še jaz.

predme nemudoma potisne debel album. ki kipi od
fotografij. ki je moral nekoč postati premajhen. oblečen
je v rdeče usnje in na njem z zlatimi, težko berljivimi
črkami piše »september«. platnice so obrobljene s
srebrnimi viticami, ki se v enakomernih presledkih
spletajo v cvetove. že dolgo nisem videla večjega kiča.

ti je všeč? jo zanima.

ja, se zlažem, ampak zakaj mi ga kažeš?

album zasuče proti meni in ga odpre. ne kar nekje – skrbno polista na tretji pregib, ki ga, čeprav se žepki s fotografijami niso zgrbančili, odločno pogladi. glej, reče, tu noter smo mi.

sem opazila, zasikam in želim še dodati: zaradi družinskega albuma si me zbudila? mar ne veš, da bi raje počivala? evelin, ji želim razložiti, že čez tri ure se moram zagnati. dobro veš, da zadnje noči sploh nisem spala, v želodcu ves čas ali kamen ali pa kepa. saj veš, jo želim opozoriti, da že dalj časa nimam apetita. da se ne morem osredotočati. da me neprestano nekaj pesti. želim ji pojasniti, da potrebujem vsaj še tri ure, vsaj tri tihe ure. če želim danes kaj narediti. če se noče z menoj zopet prepirati. če če če če, ji želim reči, a vendar ne morem. če če če bi, bi užalila njeno resnobo – ki ni zgolj resnoba, pomislim, ko se premakne in ji luč razsvetli tudi lica. kar vidim, je – nuja.

pomanem si oči in rdeči zvezek podrsam še bliže k sebi, vidim: osem fotografij, razporejenih ... ah, povsem brez reda. na svojem mestu je samo prva – evelin ima tri, morda štiri leta –, toda druga bi morala stati na mestu pete, peta na mestu sedme, glede tretje in četrte se ne morem odločiti, šesto, ki prikazuje teraso, na kateri čemita počeni vedri, bi bilo treba zamenjati, osma pa, ja, kaj pa je na osmi?

izvlečem jo iz žepka, da bi si jo natančneje ogledala. zbledela je, vendar je v nizu edina, ki jo je posnela profesionalna roka. na njej je štiri- ali petleten temnolas, kratkolas otrok, oblečen v rdeč pulover in lila

žametne hlače, ki stoji pred gručo cipres, na peščeni stezi. drobne dlani odraslo sklepa pred trebuhom – kakor da moli, kakor pred grobom – in se komaj opazno šobi. v čelo se mu vrezuje globoka guba, oči so srhljivo zelene, srhljivo udrte, in ne morem mu, temu žalostnemu bitju, določiti spola.

to pa nisi ti, pripomnim.

pa sem, je jasna.

še enkrat ošinem fotografijo. otroka ne morem uskladiti z žensko pred sabo. vprašam: je to tisto, kar naj bi v albumu našla?

pokima.

čemu?

da boš o meni lažje pisala.

jaz?

ja. ti me najbolje poznaš.

ampak, evelin, saj –

nič evelin, me prekine in zadržeta. zbojim se, da se bo zgrudila, zato sežem čez mizo in ujamem njeno zakrčeno dlan. tako hladna je, da jo komajda čutim, pa jo stisnem še za stopnjo močnejše in še malo bolj in naenkrat se me poloti slabost. naenkrat sem tudi jaz mrzla in usta mi zalije grenkoba in legla bi, evelin, legla ... toda njena dlan se izvije in moja šibkost se v hipu poleže –

napiši me vso, jo slišim reči,

– zate vse, se slišim odgovoriti –,

skupaj se bova pretolkli skozi fotografije,

skupaj skozi spomine

in v srčiki njenega spomina je utrip. Podivjan srčni utrip. Bum bum bum bum zamolk bum bum zamolk bum bum. Tako jasen je, kristalno jasen je. Tako blizu je – najbližji je –, da ga zamenjuje s svojim.

Glava, čuti, ji leži nad prsmi in se narahlo ziblje. Poskakuje. Nista goli, kot jima veleva ura, ne. Evelin sliši drgnjenje tkanine – jopice ob ruto, hlač ob jakno. Pod stegni in na hrbtu čuti močne, zanesljive roke, čez obraz in senca hrapavo in potno dlan, nemirne, negotove prste. Čelo ji vlaži kislá, vročična, sunkovita sapa, z njo se v tankih slojih nanjo izmenično polegata ljubezen in pa strah. Z ljubeznijo potone v sen, s strahom se predrami. Potone, se predrami, potone, se predrami.

Drobec za drobcem se zave, da jo nosi, nato, drobec za drobcem, da se z njo nekam vzpenja. Iznena-da se z znanim škripanjem odprejo vrata in deklica odpre tudi oči. Prvič v tistem jutru? v tisti noči? se zazre v *mami*.

Tu v spominu praviloma odtava proč, iz svojega otroškega telesa, naslonjenega na mamino odraslo. Tu se praviloma zbere v gledalko. Postavi se na konec hodnika, pred vrata varuškiné spalnice, v senco, ki jo mečejo številne vaze. Petletna je še majhna, petletne v temnem kotu ne opazite.

Tako torej predstava: mama – v naročju *mala* – stopi čez prag in pod močno, rumenkasto lučjo je njen obraz.

Mamin obraz.

Nekaj strašljivo tujega. Ni ne moški in ne ženska, niti ni pošast. Lovi nekaj razlitih barv: kjer naj bi bile oči, je belosiva, kjer naj bi tičala usta, je zelena, vijolična, oranžna, kjer je lice, je rdeča. Rana. Z dlanjo, s katero je držala Evelinin vrat, zdrzne v žep, iz njega izvleče krvavo zlepljen robček in si pazljivo pivna lice. Ga popivna, pivna, pivna, pivna. Ob stiku z rano trza, trza, trza. Mukoma odpira usta, sredi razlitih barv zazeva najčrnejša črna, toda deklica za vazami ne sliši dosti več od hripanja. Momljanja.

Ko mama opravi, robček spusti nazaj v žep – in deklica tedaj opazi, da mama ne nosi niti krila niti dolgih hlač, marveč pod jakno in pod ruto nosi pisano pižamo, obuta je v en bel in en moder natikač. Gledalki se želodec dvigne v grlo in pred očmi se ji megli. Saj niso tudi tisto na mamini pižami ...

Saj niso tudi tisto kapljice krvi?

Kakšenkrat se ne more odločiti, kakšenkrat sploh nima časa. Zamíži, pogleda in pred mamó že stoji Helena. Tudi nje ne more slišati, tudi ona zgolj momlja, momlja, momlja. A ker je Helena majhna, gledalka zlahka vidi, kako proti mami izteguje svoje tanke roke, kako jo prosi za malo Evelin, jo prepričuje, naj ji jo preda.

Mama odkimava, prikimava, odkimava, prikimava. Mama nečesa ne ve in ne razume, mama nečesa ne razpozna in zato, morda zato, zajoče: belosiva, zelena, oranžna, vijolična, črna in rdeča se zlijejo natančno nanjo –

– vanjo. Evelin – lijak za vse mamine odtenke, spu-
žva za vse njene tekočine, njene ledvice, jetra je, njene
obremenjene žleze –,

in ko se izlijejo, jo mama poljubi na čelo in lase, na
dlan, s katero Evelin stiska njene prste, na podlaket,
ki od stiskanja že trepeta, a mamini poljubi so pe-
ščeni. Suhi. Evelin se namršči. Bo zatulila? Zajokala?
Nič od tega: koža obraza in vratu se ji zgolj srditeje
naguba.

Helena zatem stopi še bližje in se Evelin neprepri-
čano oklene. Pod lopaticami in okoli reber. Mama
Evelin nekoliko privzdigne, da bi jo lažje izročila,
ampak, mama, kaj ne vidiš?, mar nisi opazila?, Eve-
linina dlan – dlani ni razklenila. Od njene volje in
moči so tvoji členki beli. Tvoja je. K tebi sodi. S tabo
hoče biti.

Evelinina volja, Evelinina moč: vseeno. Mama in
Helena šepetata čeznjo, se trudita za nežno izročitev,
za mehko prekinitev –

– toka zastrupljenih ledvic in jeter in obremenjenih
žlez –,

toda naposled je, tega Evelin nikdar ne vidi, to vse-
lej samo čuti, pretrgana. Iztrgana. Izseljena na Hele-
nino telo. Na telo, ki se ga je naučila prepoznavati,
telo, ki se ga je priučila vonjati, a vendarle tiho telo,
saj ji ni znalo govoriti. Nič ji ni znalo povedati o ti-
stem, za čimer se je privadila oprezati. Nič o nevar-
nosti. Nič o tisti grozi, ki jo je dramila. Nič o tisti
ljubezni, ki jo je potopila.

Evelinino srce se, ko ji glava omahne na varuškino ramo, prerine v ušesa: hrup, hrup, neznosni hrup in nato

– KONEC PRIZORA –

V NASLEDNJIH LETIH

se spomin izseli v moro. Neprenehoma jo tlači, neprenehoma je ista, in Evelin bi rada razumela, kaj si je v njej namislila in kaj se jima je tisto jutro? tisto noč? zgodilo. Neko popoldne, ravno je od sebe odrinila kosilo, po tem povpraša mamo.

Ki ji čez oči pade sivkasta koprena, se ji čez ustnice razleze nema prošnja, nato pa skloni glavo. Molči, molči, molči in čaka, da bo Evelinina ihta vedeti in razumeti – Evelin dviguje glas, tolče po mizi, s peto brca v nogo stola – kakor dotrajana elastika pop- pop- pop-ustila.

In seveda popusti. Mama se tedaj vzravna in zateglo vzklikne: »Kupila sem ti tudi sladoled. Ti mogoče paše?«

Evelin odkima in se zastrmi v steno. Zares se trudi, vendar z utrujeno rumene ploskve ne more napraskati jezika, s katerim bi mami povedala

stvari?«

»Prosim?«

»Si za jutri pripravila vse stvari?« ponovi mama. S štedilnika odstavi posodo z vrelin mlekom, v katero je vmešala dve žlici kakava.

»Evo me,« odgovori Evelin, ko v šolsko torbo potisne zadnje tri zvezke. Pokuka v notranjost in opazi, da so zvezki, učbeniki in mape razporejeni po velikosti, ob hrbtišču torbe največji, za prednjimi žepi najmanjši in pred njimi peresnica, ki sklop utrjuje – kot mora biti. Torbo, klik klik, zapre in se obrne k mami.

»A bom jutri –«

»Komaj verjamem,« vzame mama s kredence skodelici, »da boš kmalu zaključila drugi razred. Čas res beži.«

Evelin vpraša, ali bo jutri potrebovala dežnik.

»Ne,« se nasmehne mama, »jutri pa ne. Lepo vreme bo, pravijo. Sončno bo, pravijo.«

In res. Vreme je

JUTRI

čudovito. Po tednu nalivov je nebo azurno in mehko kot pravkar spečeno pecivo. Evelin ne vidi nobenega oblaka, sem in tja zagleda zgolj izpušne daljice letal. Svetloba je poživljajoče pomladna. Velikodušna: hiše in bloki se zdijo bolj beli kot kdaj prej, ograja vrtca ni siva, saj je modrikasta, šola ni več rjava, ampak opečnata – Evelinina najljubša barva! Čeprav se tudi

zrak že pomladansko topli, je še zmeraj svež. Mama mu pravi *očiščen* in Evelin čuti, kako čisto teče ob nagnjenem oknu, ob katerem sedi, kako se čisto pretaka noter in ven in noter in ven in naokoli, kako čista je ob tem sama. Želi si ga še več, tega zraka, zato okno odpre na stežaj.

Skozenj se nemudoma zastrmi v drevesa – v razkošno cvetoče, trepetajoče lipe –, upa, da jo z vetričem doseže njihov sladki parfum. Levico iztegne do roba klopi in si predstavlja, kako se teh lip dotika, kako rahli se pod njenimi prsti čutijo njihovi listi, kako se to božanje sliši – hrst hrst hrst – in nato, oh, kako se listi podaljšajo in razširijo, jo ovijejo, jo ljubkujejo ter jo, horuk, dvignejo visoko v krošnjo in jo odložijo na veji, kjer brklja obilica drugih pisanih bitij, mravljič, gosenic, veveric, ptic, ki imajo obilo živalskih obveznosti. Jih, čudno kosmata, rumena in dolga, mogoče zanima? Mogoče, toda pretežno se ne pustijo motiti. Pretežno, zamiži in vdihne, jo pustijo zgolj biti. Zamišlja si, da se na veji gibko usede ter obilici bitij, mravljič, gosenic, veveric, ptic, pozorno prisluhne. Zamišlja si, da od silne pozornosti mirno zaspi.

A v ušesih kmalu spet: »Evelin?«

Roke samodejno oklene okoli trebuha. Dol z veje mora, se pri tem nehote čisto zadiha. »Ja?«

»Ti si na vrsti.«

Ozre se po učilnici in na mizah opazi berila. Berejo. Brati bo morala. Ošine sošolko na desni – njene oči hladne, usta negibna. Knjiga pred sošolko se kljub temu oglasi: stran 102.

Evelin naglo polista po svojem berilu. Črke se najprej zatemnijo, potem zaplešejo, zatem pa, kot vsakič, povsem podivjajo.

»No,« se ji učiteljica približa in s prstom pokaže na odstavek, kjer so ostali, »bo tole šlo?«

Evelin pod vrstico potisne ravnilo. Nekaj črk se poleže na svoja mesta in se združi v besede. Pri sebi jih tiho prečita in učiteljici pokima: ja. Tokrat pač mora.

Zajame sapo in – prvi zlog. Pa takoj drugi in tretji. Šumenje v ušesih hoče narasti. In četrti in peti in šesti. V trebuhu kaplja slabosti. Sedmi, osmi, deveti, deseti. Z ravnilom zdrsne dol k naslednji vrstici. Enajsti, dvanajsti, trinajsti. Vzdihovalje, hehet, grgrajoči otroški glasovi. Štirinajsti, petnajsti, šestnajsti. Potne dlani. Sedemnajsti, osemnajsti, devetnajsti, dvajseti. Tresoče dlani. Ena- in dva- in tri- in štiriindvajseti. Iz njenega grla zgolj pisk. Štiri- in pet- in šest-. Za njenim čelom pritisk. In sedem- in osem- in –

»V redu bo, Evelin, naprej beri ti, Tim.«

Evelin neslišno izdihne, dlani počasi – nevidno – odlepi od knjige ter z njimi zdrsne na kolena. Pogled zopet upre skozi okno, k obilici bitij, mravljic, gosenic, vereric, ptic. Noče ga odvrniti. Ni ji ga treba. Tudi če se ne ozre po učilnici, ve, kaj jo tam čaka.

MED ODMOROM ZA MALICO OB 10. URI

se Evelin presede v zadnjo vrsto, ob že drugo odprto okno, od koder vidi: okoli Leje se zbirajo Tanja in Sanja in Aljoša in David in Pia in Tatjana. Ali pa se Leja in Tanja in Sanja in David in Pia in Tatjana zbirajo okrog Aljoše? Morda okrog Pie?

Tega ne ve točno. Ampak važno, da ve: razredničarka je zapustila učilnico, zato se na drugem koncu prostora otroci zbirajo v eno telo.

Ki se zapira – sošolci in sošolke si šepetajo – ter se odpira – sošolci in sošolke Evelin od časa do časa pogledajo in se hihitajo. Žemlja, ki jo Evelin prične žvečiti, se ji v ustih sproti suši. Ko jo prelije s čajem, se ji najprej prilepi na ustno nebo in zobe, nato pa ji v želodec zgrmi kakor skala – boji se, da jo bo, če ne bo postala kaj lažja, izbruhala. Srce ji čudno udarja in ji krati vdihe; čeprav se trudi sedeti vzravnano, ji ni prav nič bolje. Tedaj doume, da mora telesu na drugem koncu prostora obrniti hrbet – na stolu se hitro zasuče in čaka na zvonec.

Šolski? Kakšen dan na alarm za konec sveta.

Toda telo se za njenim hrptom še okrepi. Zdaj se že krohota in jo ogovarja, NE ZNA BRAT AMPAK VSEEN MISLI DA JE NEKI VEČ GLEJ KAKŠNA JE NEKI KR NEKI GLEJ KAKO TO SEDI GLEJ NO NE ZNA NČ NO KR NEKI, hoče, da sliši vse, kar ji ima v tem trenutku povedati, a se ne zaveda, česar sta se že zdavnaj zavedeli učiteljica Darinka in mama: Evelin je darovita deklica. Evelin je briljantna. Evelin zna na ukaz odreveneti, oslepeti, oglušeti, čim manj čutiti. In Evelin je odložila žemljo in čaj ter odrevenela, oslepela, oglušela, čim manj čutila. Učiteljici Darinki in mami se zdi takšna vselej prav očarljiva. Poglejte jo, vzdihujeta, pogledajte, spet se je zasanjala.

A znova en a: pod lopatico jo, ravno ko zatisne oči, nekaj požgečka.

»Spiš?« vpraša raskavi glas. Nedvomno je Rokov, saj edino Rok ni bil nikdar od telesa. Rok je vanjo zatrapan.

Evelin se ne odzove. Zamíži še trdneje. Na tilniku in na ledjih čuti Rokov pogled in vse druge.

»Ej, Evelin,« jo pod lopatico nato zbode, »ej, no, a spiš?«

Zbodljaj jo zasrbi. Ker bi jo vsakršen premik v hipu izdal, se ne popraska. Dlani raje narahlo stisne v pesti.

Iz telesa se tedaj izstrelijo GLEJ GA TA KMEČKA BUDALA NABUDALO BUDALA in rafali smeha. Mimo Evelinine hrbtenice se pretaknejo čisto do njene medenice – briljantna je, brez dvoma, vendar danes nenavadno šibka. Čuti, da se rafali pretikajo naprej, da želijo do njenega črevesja.

»Hej, hej, ne spat, moraš se zbudit,« znova zasliši Roka.

»Prosim,« zašepeta, »pust me pri miru.« Da bi tiho prošnjo podkrepila, z dlanjo zamahne pred obrazom in odpre oči.

Rok stoji pred njo in ji čestita, »bravo«. Nemudoma sledijo novi BUDALA NABUDALO O BUDALA in še rezkejši rafali.

»Kaj hočeš,« reče Evelin in pest stisne do prve pekočine.

»Ja, ne moreš spat v šoli,« se smeji Rok in tik ob njeni glavi nekajkrat zaguga odpahnjeni krak okna. Zrak se ob tem zvrtniči in glasovi otroškega telesa v vrtincu zadonijo.

»Ni to tvoja stvar,« zarije Evelin pest še globlje, k drugi pekočini, »daj mi,« – prosi prosi prosi – »mir.«

»Skos si neki resna,« Rok spet zaguga okno, jo z okvirjem skorajda zadane, »zakaj si ves cajt resna?«

Evelin vstane in naredi nekaj korakov vstran, nekaj napačnih, smešnih korakov vstran. BUDAL BUDAL BUDAL BUDALA AHAHA BUDALA HAHAHA. Rok jo posnema, se ji za ped približa.

»Pa daj no, Rok, pejd stran!«

Krohota se očvrsti – se ji približujejo že tudi drugi? Se prostor, nujni prostor med njo in njimi, krči? Ne ne ne in ne in ne in pest k tretji pekočini.

»Evelin, ne bit taka,« stopi Rok še bližje, ona pa korak nazaj, da se zadane v rob mize. HAHAHAHA AHAHAHA HAHA AHAHAHA.

»Pa daj, Rok, zgin!«

»Evelin,« stegne Rok roko in se je – dotakne? Njene rame? Jo z dlanjo samo oplazi? Jo hoče zaustaviti? Jo hoče zadržati? Pomiriti? Jo –

»Zgiiiiii-,« se Evelin odrine od mize, »-iiiiiiin,« roke pred sabo sklene v ščit in se zažene v Roka ne v telo ne v Roka ne v telo, ki se opoteče v radiator. Udi in trup in vrat in glava ji od olajšanja

(nenadnega olajšanja

čudovitega olajšanja

čudovitega kot vreme tisti dan)

naenkrat zahrumijo se prebudijo oživijo in Evelin noče še odnehati. V telo pred sabo

(čigavo?)

se zapodi znova, topot z vso silo,

(kilogrami tone olajšanja)

ga zgrabi za roko? za pas? za obleko? in ga zaluča OJOJOJOJ v omaro s stekleno vitrino. Steklo se pod težo telesa ne Rokovo težo ne težo telesa OJOJOJOJ raztrešči in ga poreže – kri se ulije iz lakti in iz rame, s čela in lic in njegove zastrte solzne oči in Evelin, ki več ne hrumi, marveč se trese, Evelin, ki se ohlaja in hoče reči – kaj hoče reči?

In Evelin, ki se zave, da ima tisto v sebi. Ima ga v sebi. Očeta

in mamó še isti dan pozovejo v šolo. Razredničarka Evelin zagotovi, da se bo ravnateljica z Rokovimi starši sestala ločeno, in jo pospremi do ravnateljici-
ne pisarne. Evelin od *jaz sem bila* še ni spregovorila, zato učiteljici, na licih se ji je zbrala skrb, v slovo samo pokima. Na klopcu ob vratih kabineta malone omahne in prične pri priči misliti. Čutiti dve stvari. S o r i s o r i s o r i. K a j s l e d i?

Prva v šolo pride mama. Evelin jo prepozna po top-topu njenih nizkih pet, hitrejšem kakor ponavadi. Zadihana se usede poleg hčere, jo brez besed tesno objame. Objame – zdaj? Objame jo – po tistem? Objame – kljub temu?, se čudi Evelin in nos zarije med mamini ključnici. Kjer vonja kornišone, rdečo peso, zelje. Sledove toaletne vodice. Lice ji prisloni ob prsi, kjer zagleda: stekleničko, majhen moder ženski trup, ki se nikdar ne izprazni. Mamine pegaste dlani, ki si jo nesejo k zapestjem, k vratu, ki jo včasih brizgnejo v zrak, da se jima prš poleže na lase in rame. Mamin skremženi obraz, ko pršec nehote vdihne, njen kašelj, ko se ji ob tem smeji. Kako z vodico v roki lahko stopi proti polici. Kako graciozno, kakor piš, s police vzame škatlico. Kako parfum potisne vanjo. Kako ji škatlica malone zdrsne iz rok in –

v avli se prikaže oče. Evelin mamó takoj odrine. Mama se vzravna, s samodejno kretnjo pogladi gube hčerine majice in svoje bluže, Evelin pa ... Zaniha: bi jo oče rad videl spokorjeno? Poklapano? Trmasto in

trdno? Bi se morala zgrbiti, zahlipati? Bo kaj od tega varno? Oče se jima približuje in Evelin, nič ni razmislila, za nič se ni odločila, vstane, hrope pozdravi, skloni glavo.

Ko se oče molče postavi prednjo, Evelin začuti – čudno. Njegovo telo ni niti bes niti razočaranje, temveč ... se ji danes zazdi nežno? Čuti, da se je hoče dotakniti, da bi dotik dovolil tudi njej – in res, med njima se zgosti namera. Toliko namere. Tako veliko, da oba – otrpneti.

»Evelin, kaj –« izusti mama, ko se odprejo vrata. Visoki glas jih vabi »kar naprej«.

*v kabinetu sede oče na desni stol pred mizo, mama
na levi, Evelin vmes
uvodni pozdravi + moje ime je ta in ta*

RAVNATELJICA

Hvala, da ste prišli tako hitro.

*mama in oče pokimata
Evelin pomisli dve stvari*

RAVNATELJICA

Kar se je zgodilo danes, je seveda nedopustno.

*oče se v stolu presede, mama ga ošine
Evelin pomisli tri stvari, še: neeee*

RAVNATELJICA

Ampak glejte, šolnica sem že dolgo in zato razujem, da za izgrede deklic kdaj obstajajo razlogi.

mama ponovi: razlogi

Evelin pomisli: izgredi deklic, ki imajo to v sebi

oče se nagne proti mizi in vpraša: kakšni

RAVNATELJICA

Glejte, z Evelin ni bilo nikoli nobenih težav. No, obveščena sem bila, da še ni suverena pri branju, ampak razen tega je dobra učenka. Takih bi si želeli še več.

oče: čudn, z ženo precej bereva

mama: branje pogosto vadiva

Evelin pomisli: enkrat sva ga

$\frac{26}{27}$

RAVNATELJICA

No, potem bo kmalu steklo. Če nadaljujem – obveščena sem bila tudi, da Evelin pogosto brani druge deklice, pred fanti. Evelin, drži?

mama stisne Evelinino dlan

Evelin jo pogleda

oče s komolcem trči ob naslonjalo stola

ravnateljica vprašanje ponovi

Evelin je zbegana, zazre se v kolena, zašepeta: j-a

RAVNATELJICA

Reči hočem, da je Rok eden izmed tistih fantov, ki radi nadlegujejo sošolke. Slabši učenec, seveda, komaj zdel- ... Skratka, ena od Evelininih sošolk je povedala, da se je danes med odmorom spravil na Evelin –

kaj se je? grozeče reče oče
ampak Evelin, reče mama, mu pomaga pri matematiki
Evelin pomisli: spraviti se, imeti to v sebi

RAVNATELJICA

Verjamem, da težko razumete tako vedenje, in verjemite mi, da se ga na šoli trudimo odpraviti. Je pa takih fantov malo. So specifični.

Evelin pomisli: Rok je kaj? kako?
oče reče: bolj se potrudte
mama: točno tako

RAVNATELJICA

Verjemite mi, da se bomo. In prav zato – ker se je Evelin pred fantom v resnici branila, ji ne bomo naložili resne disciplinske kazni.

oče: edino prav
mama: hvala
Evelin: kaj kaj kaj se dogaja

RAVNATELJICA

Na tej točki ti, Evelin, zato izrekam ustni opomin – ampak moraš mi obljubiti, da je bilo to prvič in edinič. Tako vedenje res ni zate.

*Evelin se vpraša: kaj pa, če je
oče reče: no
mama Evelin dregne v rebro
evelin reče: eee, ne bo se ponovilo*

RAVNATELJICA

In še to. Roku se takoj, ko se spet vidita, opraviči.

Sploh ne veste, kolikokrat sem se mu že, si misli Evelin, ko – »me veseli, da smo se sporazumeli«, »hvala hvala«, »želim vam dober dan« – se odrasli poslovijo. Na hodniku se zbegano oklene materine roke, vedeti hoče, kaj so pomenile nekatere ravnateljčine besede. *Psecifični, psecifična, psecifične, ne vem.*

Specifični ali *specifične* množina, *specifično, specifična, specifičen*, ednina, jo popravi mama, oče pa pribi- je: »S tem je mislna, da je Rok iz slabe družine. Slabše od naše.«

V SOBOTO

se Evelin prevali na bok, se usede, s stopali zaniha na tla. Pomane si oči, te so v noči resda mižale, toda spala ... Spala vendarle ni. Ošine radijsko budilko pri očetovi glavi, ki rdeče sporoča 4:34. Preračuna: še tri ure, pa se bo zbudila mama, še pet, pa se bo zagotovo zbudil tudi oče.

Ko vstane, ji prevelike hlače pižame zdrsnejo na gležnje. Hitro jih pobere, jih naguba okrog pasu. Natakne si copate in se mimo postelje svojih staršev odkrade tiho kot sapa. Vrata v dnevno sobo rahlo privzdigne, da ne bi, kot vsakokrat, zoprno zadrdrala, in se, ko jih previdno zapre, zažene proti kavču. Se zvije v njegov rob. Mama ji, kadar jo vidi takole čemeti, vselej pove, da je kakor njen bobek. Ampak da bo, naj je nič ne skrbi, zrasla v bob.

Skozi okno se v prostor zliva modrikasti somrak. Zamišlja si, kako na drugi strani šipe v njem poklja in šelesti, huka in renči, kvaka in klokota, morda že malce čivka in nekje v daljavi burno tuli – zamišlja si polmračno življenje, ki pa se ga nocoj prav nič ne boji. Saj so to samo nočne živali. Saj to niso klici, kriki in lomastenja pošasti. Če pa že so, no, kdo pravi, da se s pravimi pošastmi ne bi mogla spoprijateljiti? Kdo pravi, da se pravzaprav že ni?

A to ni edino vprašanje, ki si ga Evelin zastavlja tisto noč. Druga so mnogo silnejša in večja in na prsi ji pritiskajo kot vreča kamenja. Če je Rokova družina slaba, se sprašuje, v čem je njena potlej dobra? Če je v družini nekaj dobrega in nekaj slabega, kaj potem prevlada? Kako se to izmeri? Ali bo ena velika dobra stvar izničila več manjših slabih? Bo ena velika slaba stvar dosegla, da bodo dobre vse manj dobre in vse manj pomembne? Kaj je v očeh razredničarke in ravnateljice in mame in očeta najvažnejše? Ali bi se z njimi strinjali tudi drugi odrasli? Za kaj bi se zavzeli in čemu oporekali Rokovi ali Aljoševi ali Piini starši? Kaj pa pravijo otroci? Rok, Aljoša, Pia? Kaj o vsem

tem misli sama? Če že kaj misli, ali sploh lahko o čem odloča?

Zaradi vreče kamenja se Evelin malce vrti in jo malce zebe. Z naslonjala kavča zveče nase svojo najljubšo ninico in se poskrije vanjo. Mmm, v hipu mirno. Deki je že zdavnaj razparala plišaste okrajke, ti pa se je še zmeraj, že leta, čudežno držijo. Rada jih prepleta med prsti, valja v dlaneh in drgne med prstnimi blazinicami – to počne, odkar ve zase, in mama je morala sprejeti, da se še dolgo ne bodo ločili od te neugledne stanjšane odeje.

Evelin torej ponovno plete, valja, drgne. Vsakič, ko plišasti trak ovije okoli členka ali ga potegne skoz dlani, se ji razodene nekaj bistvenega.

Najprej: živijo v veliki hiši, v največji hiši na dolgi, redko poseljeni ulici. Oblikovana je v črko L; Evelin si misli, da zato, ker je l-epa ali l-ična. Naj bo prvo ali drugo, v hiši prebivajo v pritličju, saj prvo nadstropje ni bilo nikoli dokončano. Čeprav ji je mama prepovedala o tem komurkoli pripovedovati in je omejila tudi nabor otrok, ki njeno hčer lahko obiščejo, se zdi Evelin prvo nadstropje dobro. Pogosto se potika po praznih, prepisnih prostorih z orumenelimi zidovi in jih poseljuje s svojo domišljijo. Za stopnicami, na levi, zanj tako že lep čas stojijo štirje lonci s sobnimi rastlinami, ki svoje šilaste, srčaste, pahljačaste in zvezdnate liste ter trdna stebela stegujejo do stropa. Ko se sprehodi mimo, jo zvedavo osmukajo in jo s svojimi raznolikimi glasovi povprašajo po dnevu. Evelin jim odgovori, kakor njej odgovarja mama, *oh, ne sprašujte, danes je bilo naporno*, vendar ob tem

nikdar ne zavzdihne. Evelin se raje nežno nasmeji in se podviza, pod prvim obokom mora pri priči namestiti vrata iz masivnega lesa. Ne ve, kaj je *masiven les*, toda ko o tem razpravlja oče, se ji prav to zdi najboljše – natanko takšno in natanko tisto, kar si zasluži edina soba, ki ji Evelin lahko sploh reče *moja* – s strešnim oknom in ogromno posteljo, s katere se ne more skotaliti niti med najbolj razdivjano moro. V kot si postavi pisalno mizo in fotelj, v katerem bere, ob njem pa zopet razkošatene rastline – te ne govorijo, saj razumejo, da je Evelin to sobo izdelala, ker želi tišino. Ah, no, sem in tja jih vendarle poprosi, naj ji pred spanjem kaj zabrundajo. Ni posebej milo, a je brez dvoma bolje kot strmeti v stene, kamor, ravno zato, da je podobe ne bi vznemirjale, ne porazobesi dosti. Običajno zgolj gobelin mlade mačke z rdečo pentljo med ušeski, ki ji ga je za rojstni dan podarila babica, in tri uokvirjene fotografije: prva prikazuje Mlečno cesto, druga zasnežene gore, tretja pa nosi le nekaj opečnato oranžnih pack. V sobici je venomer toplo, poleti celo vroče – kar Evelin obožuje! – in tedaj ob odprtih balkonskih vratih ponoči prisluškuje bližnji reki ali gozdu. Ali obema hkrati. Aha, pomisli, *zato* se je privadila zvokov noči. Aha, odloči, ti njeni načrti, ti so nedvomno dobri!

Prav tako je dobro, da imajo v hiši televizijo. Evelin ni važno, ali jo imajo v hiši ob torkih ali sredah, važna ji je ob nedeljah. To so dnevi, ko ji mama že zarana reče *ne pozabi na najino nanizanko* in nato ob pol treh brez izjeme odloži skoraj vse svoje delo. Skoraj: v kuhinji jima mora pripraviti še vrč metinega

čaja, iz vrečke s piškoti izbrskati Evelinine najljubše, samo okrogle, oblite s čokolado, blazine na kavču razmestiti tako, da se lahko udobno zleknete, na preobsijane popoldneve spustiti rolete, poiskati pravi televizijski kanal in zavpiti *Evi moja, pridi!* Evelin kajpak pridirja in ob *mami!* doskoči kakor *moja mala veverica* – mama jo objame, jo poljubi, se ji široko nasmeji. Ko zdrsneta med mehke vzglavnike, prepleteta noge in stopala, *še boš, vidim, zrasla*, ji reče mama, se nanizanka lahko prične! In se. In iz dela v del je boljša. Bližja. Evelin si pogosto misli, *jaz bi lahko bila ta punca in mama bi lahko bila ta mlajša ženska in tudi midve bi lahko bili najboljši prijatelji. Tudi midve bi lahko bili na svetu sami. Sami proti svetu, a svet manj proti nama.* Evelin močno verjame, da si enako misli tudi mama, saj med ogledi pogosto razburjeno vzklika – nazadnje, *pa saj ne rabiš moškega*, ko je Lorelai poljubila Maxa –, glasno ali tiho hlipa ter z obrazom med dlanmi ali z dlanmi med stegni pordeva, in ni čisto prepričana, ali z mamo ob zgodbi bolj trpita ali bolj uživata. O podrobnostih kljub temu ne dvomi: s takšno mamo, mamo, ki vzklika, ki zahlipa, ki zardeva, ki si v usta nese tri skupaj zlepljene piškote in si ne odmeri samo enega, ki kdaj polije čaj, ki se krohota in jo ob koncu serije po stopalih zvito požgečka, s takšno mamo, z mamo Lorelai, je za Evelin, ki bo, *mami, boš videla!*, postala Rory, vsaka nedelja nepozabna.

Dalje: zelo dobro mora biti, da mama Evelin kupuje oblačila. Ne več takšnih, ki jima, pisana, igriva, nadvse ugajajo, temveč takšna, ki jih Evelin resnično

potrebuje. Vse Evelinine nove hlače, majice in bluže, puloverji in jope so široki – bodisi dekliški, a za številko preveliki, bodisi preprosto deški – in zamolklih barv. Črna, siva, temnomodra, rjava in en kos olivne. Čeprav ji nič od tega ne pristoji, čeprav je v oblekah videti otožno, se Evelin v njih počuti varno. Če bi se v šolo namreč odpravila v krilu, bi jo sošolke zopet zbadale, kako ima krompirjasta kolena, sošolci pa, kako je ena navadna suha grda štokrlja. Če bi še kdaj oblekla oprijete hlače z nadrobno izvezenimi vzorci na robu hlačnic in zadnjih žepih, bi ji jih sošolka, potem ko bi med telovadbo smuknila v garderobo, s škarjami za likovni pouk razstrigla v, kot se ji je rojala, havajsko kiklo. Evelin prav tako ne bi imela najprijetnejših izkušenj s škrlatno jopico s pisanimi cofki, z belo srajčico z nagubanim ovratnikom, modro srajčico z volančki in rumeno žametno oblekico, le da se ji nevšečnosti ne bi nagrmdile v šoli, ampak doma. Nekega dne se je – saj to tako ne gre! – pač! odločila smiselno ukrepati: potem ko se je zavzela za vrečasti tekstil, je mami izrecno prepovedala, da bi ji na vrhu glave še kadarkoli spela čop ali ji frfru s sprejem uredila v strešico ali ji nataknila rožnati obroč. Mama zaradi omejitev včasih zagodrnja, *joj, s palmico si videti tako neverjetno luštna*, a jih vseeno dosledno upošteva. Se je pač! naučila plesti toge kite in prepoznavati tiste bejbolske kape, v katerih Evi ni videti povsem kot fant. Evelin sicer ne more reči, da si ob vsem tem kdaj pa kdaj ne zaželi, *ko bi me mama po razlogih za spremembo vendar povprašala, ko bi jo ti zanimali, ko*

bi ji lahko ure ure ure govorila, toda – toda deklica se zna izvrstno potolažiti s tistim, česar se je naučila iz učbenika za SND: dobri mami ni treba ure ure ure govoriti. Ji prav nič pojasnjevati. Dobra mama je dobra prav zato, ker vselej že ve, vselej že razume, kaj se dogaja z njenimi otroki.

Ker je njena mama dobra, je, ko je Evelin štela komajda šest let, sprevidela, da je za hčer najbolje, če obiskuje tečaja angleščine in plavanja. No, če v plavanju pravzaprav tekmuje. Le tako se *v glavi ne zapletaš v malenkosti*. Le tako – razen ob sobotah in nedeljah – *ne postopaš*. Le tako se *zmanjša možnost, da te poišče slaba družba*. Le tako, ampak to so Evelinina dognanja, je ni preveč doma. Ker so pričakovanja njenega trenerja v zadnjih letih nenadejano narasla, je njen urnik čedalje bolj napet; oče, ki jo na treninge vozi in jo med urami čaka bodisi v avtu bodisi v gostilni, to rad pokomentira kar z *našest*. Temu dovtipu se Evelin pogosto krohota, vendar ne, ker bi se ji zdel posebej smešen, no, mogoče malo, temveč ker se lahko ima z očetom, v avtu, na poti od doma, največ pol ure – dobro. V trenutku, ko Evelin prisede, jo oče že sprašuje, katero knjigo te dni kaj bere, in ona mu odgovori *Črna lepota*. Ali *deveto iz zbirke Tom Turbo*. Ali spet *Pet prijateljev*. Ali *Sapramiško*. – Hm, se oče začudi, *Sapramiško? A nis za to že prevelika? – Leta pa res niso važna, oči*, se Evelin zavzame za slikanico, *važno je sporočilo!* Malce je resda razočarana, ker oče ne vzklikne, *o, tojpa knjiga, k sva ti jo brala z mami*, a ga ne opomni. Le zakaj

bi ga? Saj se ji nemudoma oddolži s tihim *ti moja pametna šac*.

Zgodilo se je že, enkrat doslej, da je bila dobra tudi pot domov, saj ju ni vodila samo (naravnost) tja. Bil je šestnajsti december in bilo je silno silno mraz. Proti avtomobilu, v katerem jo je čakal oče, se je Evelin – vlažni lasje, rdeče otiščane oči, športna torba, ki jo suva v bok – pognala kakor antilopa, drgetavo odprla in zaloputnila vrata, oče pa – *Ej, a si mrbit za mkdonalc?* Evelin ga zbegano pogleda, reče *a?* in oče ponovi *a si ... za mkdonalc na Čopovi?* – *Ja*, odvrne Evelin, *ja, itak, oči*. – *No*, obrne oče ključ, *pol pa pejva!* Avto odločno zabrni in tako odločno spelje, da ga na mokrem asfaltu rahlo zanese. – *Opa, opa*, se zareži oče, *divja vožna*, toda Evelin mu je ne zame-ri. Raje mu zašepeta, *ampak veš, v McDonald'su še sploh nisem bila*. Očetu se v tistem razjasni obraz in Evelin opazi, da so nianse te razjasnitve zelo podobne tistim, ki jih običajno razbira z maminega lica – vselej takrat, ko ji pove, *imam te rada*. Zbegana se zastrmi v očeta – *rada te imam in v McDonald's še nikoli nisem šla?* Evelin ne razume povezave. Zbere se zgolj za *zato pa mi moraš povedat, kaj je tam najboljše*. – *Pomfri, mkčiken, kokakola*, navdušeno odloči oče, ko parkira v bližini centra in pobrska za denarnico, *ampak po tem ziher nauš mogla jest mamine večerje*. – *Sej res*, se Evelin na sedežu panično zasučje, *a misliš, da bo mami zaradi tega jezna?* – *Ne skrb*, odsune oče vrata v ledeni večer in ji pomežikne, *te bom prijazno opraviču*. Ob *prijazno in opraviču* se Evelin v grlo takoj zalepi kepa, a kaj, pomisli, nocoj pač! bo,

bo cela očetova zarotnica. – *Samo*, mu tako odgovori, *do kokakole mi vseeno ni. Fanta mi je boljša* –

Seveda je najboljši gosti sok z veliko smetane, vendar to ni zgodba z njenega trenutnega seznama. Toda – kaj pa še je? Je sploh še kaj? Med palcem in kazalcem riba riba riba pliš in mrmrajoč povzame: hiša, prazne sobe, televizija, nedelje z mami, vožnje z očetom, vrečaste obleke. Kaj še? A! Aha! Tisti izlet v Bohinj, ko je oče najel kanu, da bi jo naučil veslati! In riba, ki sta jo ujela v reki, jo nato takoj spustila. Oči ji je zagotovil, da bo tudi z natrgano čeljustjo preživela. In mamina potica brez rozin, saj jih Evelin ne mara in ... in ... in še? Saj mora biti še veliko ... ooo, o, ja, seveda, in igrače iz Pariza, Rage (kje je to?) in Marida (Španija) – *s službenih poti* ji jih nosi oče in Evelin vse zakoplje ob največji smreki na obronku gozda. Starša jo sprašujeta, kam te vendarle izginjajo, kje jih vendar čuva, ona pa laže, da jih je izgubila. To še zdaleč ni Evelinina edina laž, zgodaj se jih je priučila, a je prva, zaradi katere je nikdar ne peče vest. Ta laž je dobra, saj varuje njeno majceno skrivnost. (Ki je? Da noče, da bi igrače iz Pariza, Rage in Marida videle ali slišale, kar kdaj vidi ali sliši ona.)

Ampak ja! Saj bi skoraj pozabila! Dober je tudi njihov velik vrt! Mama mu posveča malone vse svoje pomladne in poletne in jesenske vikende, oče pa predvsem obdobja – ta Evelin meri v tednih, bili so največ trije –, ko ne pije. Skupaj je to nanoslo zadoosti časa, da sta okoli hiše posadila okrasno drevje in grmičevje, ki se spomladi rumeno, vijolično, rožnato razpoči. Evelin ne more reči, da razpozna vse vrste; v

spominu ima samo japonski javor, forzicije in rododendrone. Ali mogoče oleandre? Težko jih loči, oba grmička je že videla cveteti na obali.

Dobro pa Evelin ločuje med rastlinami na gredah. Starša na njih vzgajata le tisto zelenjavo, ki jo Evelin rada pojé. Vsaj tako si mislita. Ne vesta, da nikdar ne gre za bučko, papriko, paradižnik ali zeleno, za njihov okus ali teksturo, marveč za to, da plodovi zrastejo zaradi njiju. Da se razvijejo zaradi njiju –

– in potem so tu še črni in rdeči ribez, jagode, robide in maline. Kako neverjetno dobre so šele te. In koliko jih je Evelin zmožna pomlaskati. Nekoč jih je po zajtrku obrala in pojedla toliko, da se je morala nato odpovedati tako kosilu kot popoldanski malici in jo je še zvečer tiščalo v želodcu. Z njeno ljubeznijo do sladko-kislih sadežev se lahko kosa le še njena naklonjenost do sladoleda – čeprav res ne kar vsakega. Najboljšega je odkrila z nono, v bližini bloka, kjer ta v Luciji živi. Mami in očetu se ne zdi kaj prida, *pač čisto navadna vanilja, presladka borovnica*, toda Evelin se na njuno namrgodenost požvižga. Pač: nista onadva tista, ki ju babica po dolgem, razburljivem dnevu na plaži otre z veliko brisačo in jima počese mokre lase. Nista tista, katerih rokam se Evelin scela prepusti, pa naj ji na temenu uredijo figo ali ji lase razporedijo v pramene in jih spletejo v kitko za kitko za kitko za kitko. Nista tista, ki jima babica naroči, naj se iz vlažnih kopalk preoblečeta v spodnjice, si nadeneta rožnato obleko, ki jima jo je kupila na stojnici, in, *da se ne bi slučajno prehladila*, še njeno jopico. Prav tako nista tista, s katerima se

babica počasi sprehaja ob obali in z njima sanjari o prihodnosti – *Ko bom velika, bom pilotka! Kaj pa, če boš imela prav tukaj, Evi, glej, svojo pekarno? Se bom potapljala in si kupila jadnico! Boš morda umetnica? Bom umetnica, ampak bom slikala samo naravo, ne ljudi!* – ali se nežno šali – *Evelin, reci, kaj imaš rada. Rada imam morje! Ne. Evelin, reci, kaj imaš rada. Ja, babi, no, morje! Poslušaj, Evi – reci, kaj imaš rada. A ja! Kaj imaš rada, ahahaha!* – ali toplo molči. Niti nista mama in oče tista, ki jima babica posodi svoj oranžni slamnik in vzklikne, češ kako vama pa paše, niti tista, ki jima predlaga, da v marini, z ostanki svoje malice, nahranita race in galebe. Nikdar tudi nista bila in ne bosta tista, Evelin je o tem prepričana, ki ju babi prosi, naj se, ko iz restavracije priplava njena najljubša italijanska pesem, *pesem moje mladosti, dolgo je, Evelin, tega*, takoj ustavita – kakor ne tista, ki ju tedaj plešoča babica, s svojimi trhlimi rokami, s svojimi še zmeraj močnimi nogami, s svojo razmehčano kožo, s svojimi redkimi, zmršenimi sivimi lasmi, povsem prevzame. Zlasti pa ne bosta oče in mama tista, ki jima bo babica, ravno ko bo sonce še poslednjič v dnevu razžarilo morsko gladino in skale in travo in jambore, naročila tri kepice s smetano in ju izzvala, *če vama uspe z žličko oblikovati piramido, vama čez dva dni kupim štiri!*, in še zdaleč ne tista, ki se jima bo piramida sproti topila. Vse to je lahko samo Evelin. Le Evelin lahko ve, kako okretna in nežna mora biti, če hoče piramido kljub preprekam postaviti. Le njej se lahko uspe ob potrpežljivi babici neverjetno

izboljšati, le ona lahko ve, kako dobra je z njo, kako
dobri sta skupaj, kako je dobro ves čas, kako